

Somogyi erdészek ismerkedtek a klímaváltozás hatásaival

Az Országos Erdészeti Egyesület Kaposvári Helyi Csoportja a SEFAG Zrt. Erdők Háza nagytermében tartotta a 2025. évi első rendezvényét. A résztvevőket dr. Vidóczy Henriett, a SEFAG Zrt. szakfelügyelője köszöntötte, majd Puskás Zoltán, a helyi csoport elnöke mondta el megnyitó beszédét. A szakszemélyzeti résztvevők mellett a konferenciát megtisztelték jelenlétükkel az erdészeti hatóság képviselői, illetve a Baranya Megyei Helyi Csoport tagjai is.

A szakmai konferencia témája az éghajlatváltozás és annak erdőkre gyakorolt hatása, az ezzel kapcsolatos ismereteink bővítése, szemléletünk formálása volt. Mivel a hallgatóságot nagyrészt gyakorlatban dolgozó erdészek, erdőmérnökök alkották, akik nap mint nap szembesülnek a melegebb klímával, a csökkenő talajvízszinttel és az ezekből fakadó erdővédelmi problémákkal, ezért nagy érdeklődés fogadta az előadásokat.

Első előadónk dr. Borovics Attila, a Soproni Egyetem Erdészeti Tudományos Intézetének főigazgatója volt, előadásának címe: „Erdők alkalmazkodását segítő gazdálkodás”. Korunk egyik legnagyobb kihívása a klímaváltozás, amelyet az emberiség, mi magunk okozunk. Az előadó gazdagon illusztrált előadásában minden oldalról körüljárta az éghajlatváltozás és az erdők kapcsolatát. Többek között bemutatta a lehetséges klíma-szenáriókat, a természetes felújítás jelentőségét, a genetikai változatosságban rejlő lehetőségeket, a maggyűjtés, magbeszerzés fontosságát, az erdészeti döntéstámogató rendszert.

A magyarországi klíma 30–50 éven belül hasonló lesz Törökország európai területeihez. A SEFAG Zrt. gazdálkodási területén belül a Külső-Somogy erdőgazdasági tájban a legrosszabbak a kilátások, itt a modellek erdőssztyepp-sztyepp klímát jósolnak a 2040–2070 közötti időszakra. Ehhez a gyors változáshoz erdeink nem képesek alkalmazkodni, emiatt segítenünk kell őket: például délről származó szaporítóanyagok, tőlünk délebbre honos fajok használatával, amellyel rövidebb idő alatt több évtizedet is átugorhatunk az

időben. Emellett a jövőbe is kell tekintenünk, és modelleznünk kell az éghajlatban történő változásokat: ebben segít az ERTI által kidolgozott döntéstámogató rendszer.

Mit is tehetünk pontosan gazdálkodóként?

- Tölgy és cser felújításainkat minél nagyobb arányban a kimagasló genetikai változatosságú természetes újulatra kell alapoznunk.
- A természetes újulatot szárazságtűrő, és ezért a jövő klimatikus feltételeihez már előalkalmazkodott populációk szaporítóanyagával kellene kiegészítenünk.
- Elegyes erdők létrehozása a cél: bükk-elegyes tölgyeseink felújítási szintjében bükk helyett a kocsánytalan tölgy, mélyebb fekvésben, kedvező mikroklímában pedig a kocsányos tölgy dominanciájára kell törekednünk.
- Nem az őshonos fajok lecserélése, hanem azok mozaikszerű kiegészítése a „klímarezisztens” szaporítóanyaggal a korszerű megoldás.

A gyakorlati útmutatókon kívül sok érdekes információhoz is jutottunk, megtudtuk például, hogy a magyar erdőgazdálkodás megközelítőleg kompenzálja a mezőgazdasági termelés okozta szén-dioxid-kibocsátást. Fontos továbbá, hogy a faipar fejlesztésével, a gyengébb minőségű választékok és az eddig mellőzött fajok ipari célú felhasználásának bővítésével sokat segíthetnénk a klímaváltozás elleni küzdelemben.

Ezt követően dr. Csóka György, a SOE ERTI Mátrafüredi Állomásának vezetője „Mibez kezdjünk a biológiai in-

váziókkal?” címmel tartotta meg újszintén lebilincselő előadását. Erdeink egészségére egyre nagyobb nyomás nehezedik, és ez a nyomás nem fog csökkenni. A klímaváltozás és a globális kereskedelem következtében egyre nagyobb ütemben jelennek meg erdeinkben az inváziós fajok: különféle rovarfajok, özönnövények, kórokozók.

Az inváziós növények gyorsan szaporodnak, kiválóan terjednek, tág tűrőképességgel rendelkeznek, ilyen pl. a bálványfa, de ilyen a selyemkóró, a medvetalpaktusz. Ezeknek a növényfajoknak egy része a jóhiszemű emberi betelepítés következtében került Európába, majd hazánkba. Így telepedett meg például a bálványfa és az amerikai kőrís.

Az inváziós rovarok legnagyobb része Ázsiából, Amerikából, Európa más országaiból jut el Magyarországra. Ezek a rovarfajok új kontinensre kerülve jellemzően új gazdanövényre találnak, és ha ebben az új környezetükben nincs természetes ellenségük, amely meggátolná a tömeges elszaporodásukat, óriási károkat képesek okozni. Ilyen faj például a tölgy-csipkésposloska, a puszpángmoly vagy a legújabb jövevények közül az ázsiai lombfacincér, illetve a szintén ázsiai kőrísrontó-karcsúdíszbogár. A rovarfajokon kívül vannak inváziós kórokozók is, ezek jellemzően mikroszkopikus gombák. Közülük erdővédelmi jelentőségű faj például a kőrísek járványszerű hajtáspusztulását okozó kőrís-kéregfekély, a szilfavész, a tölgy lisztharmit.

Végül, de nem utolsósorban: nagyvadfajaink közül a muflon és a dám is emberi közreműködéssel került hazánkba, és ahol nem korlátozták megfelelő-

Fotó: Szokol Dániel

Jövőre is folytatódik az Erdei Iránytű Program

Az Iskolában az Erdő Program részeként 2026-ban is folytatódik az Erdei Iránytű Program – közölte az Agrárminisztérium (AM) erdőkért és földügyekért felelős államtitkára a két éve útjára indított kezdeményezés eddigi tapasztalatairól szeptember 18-án tartott sajtótájékoztatón, Szilvásváradon.

Zambó Péter kiemelte: az Agrárminisztérium és az Energiaügyi Minisztérium 2024-ben a fenntarthatóságra nevelés támogatására indította az Erdei Iránytű Programot, amelynek szervezésében a Magyar Máltai Szeretetszolgálat is közreműködik. Azóta a hátrányos helyzetű régiókból 250 csoport, összesen 8700 gyermek vesz részt a programban – tette hozzá.

A kezdeményezést az Európai Unió emisszió-kereskedelmi rendszerének kvótafelhasználásából finanszírozzák, azaz a magyar erdők által megkötött szén gazdasági értékét használják fel, és fordítják környezeti nevelésre. Teszik mindezt azért, mert az erdei iskolában elsajátított szemlélet az alapja az erdők megőrzésének. Mindez azért is fontos, mert az erdők szénmegkötő képessége nélkül nem valósítható meg az ország klímasemlegessége. Ennek eléréséhez nélkülözhetetlen, hogy azok a fiatalok is kézzelfogható élményeket szerezzenek az erdőkről, a természetről, akiknek erre egyébként kevesebb lehetősége adódik.

Az Erdei Iránytű Program foglalkozásain megmutatják a diákoknak, mekkora értéket jelentenek az erdők, amelyek hazánk zöldvagyónának legfontosabb részét képezik, és mennyi mindennel járulnak hozzá a társadalom jólétéhez.

Az állami erdészetek mindegyike működtet erdei iskolát, amelyek hálózata az egész országot lefedi. Ezek a társaságok a tulajdonos magyar állam elvárásának megfelelően az eredményük jelentős részét visszaforgatják a szemléletformálásra, rekreációs lehetőségek biztosítására, erdei iskolák működ-

tetésére, évente több milliárd forintnyi szolgáltatást nyújtva a társadalomnak, amit így nem kell a központi költségvetésből finanszírozni.

Az erdészeti erdei iskolák módszertanát több mint negyven éve alakítják és alkalmazzák az állami erdészeteknél. Az itt megvalósuló programok középpontjában az élményalapú nevelés áll. Közülük az *Erdői Iránytű Program* egy még nagyobb kezdeményezés: az *Iskolában az Erdő Program* része, amelynek keretében az erdőpedagógusok viszik el az erdők üzenetét az oktatási intézményekben.

Ez év végéig 1900 oktatási intézményben mintegy 140 ezer gyerek számára tartanak erdőpedagógiai foglalkozásokat, így az *Iskolában az Erdő Program* az elmúlt 35 év *legnagyobb környezeti nevelési akciója* – emelte ki az államtitkár.

Az erdészeti szemléletformáló programokat az *Országos Erdészeti Egyesület* koordinálja, és abban hangsúlyos részt vállalnak az állami erdészeti társaságok. Nemcsak helyszínt biztosítanak és erdőpedagógusai tudását adják, hanem a fenntarthatóságra neveléshez különböző oktatási segédanyagokat is biztosítanak. Az idei tanév kezdésekor minden harmadik osztályos tanuló megkapta az állami erdészetek kiadványa: A mi erdőnk magazin „*Egy tanévnyi erdő*” című tematikus különszámát, mely elektronikus formában az OEE honlapjáról is letölthető (<https://www.oee.hu/a-mi-erdonk-kulon-szama-egy-tanevnyi-erdo->).

Forrás: **MTI, OEE**

en, ott túlszaporodott, és az élőhelyét degradálva jelentős ökológiai problémákat és gazdasági károkat okoz.

Mivel a behurcolások megelőzése szinte lehetetlen, ezért fontos az idegen fajok korai felismerése, még mielőtt azok széleskörűen elterjednének. Később már reménytelen a helyzet, vegyszerekkel, egészségügyi termeléssel szinte lehetetlen védekezni ellenük, ezek a hagyományos módszerek csak lokálisan működnek.

Nagy területen, hatékonyan gyakorlatilag a biológiai védekezés az egyedüli lehetőség, amikor is a természetet hívjuk segítségül egy károsító, kórokozó megfékezésére: ennek szép példája egy specialista, fémfűrész fajnak a betelepítése a Délnyugat-Dunántúlra, amely parazitálja a szelídgesztenye-gubacsdrázs lárvákat.

De úgyszintén biológiai védekezés annak az ázsiai származású gombának (*Entomophaga maimaga*) a betelepíté-

se, amely képes kolonizálni és elpusztítani a gyapjaslepke hernyóit. Ennek a rovarpatogén gombának köszönhetően, a jövőben vélhetően már nem kell számítanunk a gyapjaslepke gradációjára.

Végül részletes ismertetést kaptunk a jelenleg talán „legnépszerűbb” erdészeti jelentőségű rovarfajunk, a tölgy-csipkéspoloska (*Corythuca arcuata*) életmódjáról, a tölgyekre, különösen a makktermésre gyakorolt hatásáról.

Sajnos e faj esetében egyelőre nem áll rendelkezésre megnyugtató biológiai védekezési lehetőség, amely megállíthatná a terjedését, de bízva az erdészeti kutatóink munkájában, egy-egy lépéssel mindig közelebb kerülünk a megoldáshoz.

Az előadás témáját kiválóan összefoglalja az OEE gondozásában kiadott Szaktudás Füzetek negyedik kötete, amelynek címe „*Biológiai inváziók az erdőkben*”. (Elektronikus formában letölthető az OEE honlapjáról.)

Két meghívott előadónkat követően Puskás Zoltán egy rövid előadást tartott a magyar tölgyről. Előadásában ismertette a fajaj jellemzőit, erdőgazdasági jelentőségét, somogyi elterjedését, előfordulását, és kitért a klímaváltozás elleni küzdelemben betöltött szerepére is.

A program az ebédet követően is folytatódott: eredeti terveink szerint kérdésekkel, kötetlen beszélgetéssel. De a kollégák közt kialakult szakmai párbeszéd minden várakozást felülmúlt: érdeklődve hallgattuk egymás gyakorlati tapasztalatait, a nagyszámú hozzászólást, amelyek minden elhangzott témakörre kiterjedtek.

Ezúton is köszönjük előadóinknak az érdekes és értékes előadásokat, bízunk benne, hogy az elmondottak a gyakorlatban is hasznosulni fognak.

Dr. Vidóczi Henriett,

OEE Kaposvári H. Cs.

Fotó: **Kovácsné Kiss Zita**